

Kúria
mint másodfokú bíróság
í t é l e t e

Az ügy száma:	Kf.V.39.011/2020/9.
A tanács tagjai:	dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet a tanács elnöke Ságiné dr. Márkus Anett előadó bíró dr. Ócsai Beatrix bíró
A felperes:	felperes neve (cím)
A felperes képviselője:	dr. Fodor Tímea ügyvéd
Az alperes:	Magyar Nemzeti Bank (1054 Budapest, Szabadság tér 9.)
Az alperes képviselője:	dr. Baffia Gergely kamarai jogtanácsos
A per tárgya:	piacfelügyeleti ügyben hozott - H-PJ-I-B-12/2018. számú - közigazgatási határozat jogszerűségének vizsgálata
A fellebbezést benyújtó fél:	a felperes 106.K.700.476/2019/10. sorszám alatt
A fellebbezéssel támadott határozat:	a Fővárosi Törvényszék 2020. január 29. napján kelt 106.K.700.476/2019/9. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 106.K.700.476/2019/9. számú ítéletét megváltoztatja és az alperes 2018. augusztus 8. napján kelt H-PJ-I-B-12/2018. számú határozatát - a közlésére visszamenőleges hatállyal - megsemmisíti és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezi.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 1 125 000 (egymillió-egyszázhuszonöt ezer) forint együttes elsőfokon és fellebbezési eljárásban felmerült perköltséget.

A kereseti illetéket és a fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a felperessel szemben 2017. december 6. napján hivatalból indított piacfelügyeleti eljárása során a következőket állapította meg: A felperes 2016. január 7. és 2018. február 12. napja között kelt szerződések alapján 16 esetben 9 természetes és jogi személynek mindösszesen mintegy 390.800.000.- forint kölcsönt nyújtott, amelyek közül 6 személynek 13 esetben összesen

369.300.000.- forint összegben a kölcsönnyújtás kamat ellenében történt, a kamatkikötéssel nyújtott kölcsönrel érintett személyeknek legalább mintegy 16.900.000.- forint összegű kamatfizetési kötelezettsége keletkezett a felperes felé. A felperes pénzkölcsön nyújtásában megnyilvánuló pénzügyi szolgáltatási tevékenység folytatásához az alperes engedélyével nem rendelkezett.

- [2] Az alperes a feltártakból - azon 13 eset alapján, amelyeknél kamat ellenében történt a pénzkölcsön nyújtása - arra a következtetésre jutott, hogy a felperes a pénzkölcsön nyújtását üzletszerűen végezte, vagyis tevékenysége kimerítette a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 6. § (1) bekezdés 116. pontjában foglalt kritériumokat. E szerződésekkel a felperes engedély nélkül, üzletszerűen végezte a pénzkölcsön nyújtását. Az eljárást lezáró, 2018. augusztus 8. napján kelt H-PJ-I-B-12/2018. számú határozatával ezért megtiltotta, hogy a felperes az engedélye nélkül pénzügyi szolgáltatási - így különösen pénzkölcsön nyújtása - tevékenységet folytasson, valamint a pénzügyi szolgáltatási tevékenység engedély nélkül történő folytatása miatt a felperest 15.000.000.- forint piacfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte.

A kereseti kérelem és a védirat

- [3] A felperes kereseti kérelmében elsődlegesen kérte az alperesi határozat megváltoztatását és az eljárás megszüntetését. Másodlagosan kérelmezte a határozat megsemmisítését új eljárásra kötelezés nélkül, harmadlagosan - amennyiben a bíróság erre nem lát lehetőséget - kérte a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra utasítását. Pernyertesség esetén perköltségre igényt tartott.
- [4] Nem vitatta, hogy az említett időszakban a határozatban nevesített személyeknek az alperes által meghatározott esetekben az alperes által megjelölt összegű és kamatkikötéseket tartalmazó kölcsönöket nyújtotta, azt azonban vitatta, hogy mindezeket üzletszerűen tette volna. Kereseti kérelmében az üzletszerűség fogalmának kritériumai mentén részletezte az egyes pénzkölcsön nyújtási eseteket és a bírói gyakorlatra is utalva kiemelte, hogy valamennyi esetben baráti, családi jellegű kölcsönökről volt szó, amelyeknek nem nyereségszerzési célzata volt. Arra irányult, hogy segítse a kölcsönt felvevő személyeket. Álláspontja az volt, hogy a tulajdonosának és ügyvezetőjének nyújtott kölcsönök esetében sem állapítható meg az üzletszerűség, és e körben arra is hivatkozott, hogy a törvényes képviselője egyben tulajdonosnak is minősül, mert házassági vagyoni közösség áll fenn a tulajdonosa és a törvényes képviselő között.
- [5] Tanúbizonyítási indítványokat tett, valamint a..... (a továbbiakban: ...) nyújtott kölcsön vonatkozásában kérte az Állami Számvevőszék (a továbbiakban: ÁSZ) megkeresését a tiltott párfinanszírozással kapcsolatban (2019. január 31. napján kelt 19030 számon) tett jelentése megküldésére. A tanúbizonyítási indítványokra vonatkozó beadványában rögzítette, hogy a történeti tényállást az alperes hiányosan tárta fel. Jogi érvelésében a magánszemélyeknek nyújtott kölcsön vonatkozásában hivatkozott a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 72. § (1) bekezdésében foglaltakra, a pártnak nyújtott kölcsön esetében a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Párttv.) 4. § (2) és (5) bekezdésére utalt, és valamennyi ügylet minősítése kapcsán hangsúlyozta az Alaptörvény 28. cikkét. Kiemelte a zárt személyi kört és az ügyletek egyedi jellegét.
- [6] Nem osztotta azt az alperesi álláspontot, hogy a rendszeresség esetén az előre, egyedileg meg nem határozottság csak járulékos jellegű lenne, mert két külön feltételt tartalmaz a jogszabályhely. Rögzítette, hogy nem bárki számára nyújtotta a kölcsönöket. Kifogásolta a tudattartalom vizsgálatának a hiányát, és azt, hogy a kölcsönnyújtással kapcsolatos szándékára az alperes semmilyen megállapítást nem tett, a tényállás feltárása, az indokok hiányoznak. Kérte azt is, hogy amennyiben a perben a tényállás megállapításához olyan nagy terjedelmű bizonyítás lefolytatására

lenne szükség, amelyre a közigazgatási per nem alkalmas, a megsemmisítés mellett a bíróság kötelezze új eljárásra az alperest.

- [7] Az alperes a védiratában kérte a felperesi kereset elutasítását, a határozatában foglaltak fenntartásával. Pernyertessége esetén perköltségre tartott igényt. A bizonyítási indítványok teljesítését ellenezte. Kiemelte, hogy az üzletszerű tevékenység - per definitionem - célzatos tevékenység, a felperes tudattartalmát nem kellett vizsgálnia. A „rendszeresség” fordulat kapcsán hangsúlyozta, hogy a tárgyi eljárásban nem egyedi jogviszonyok polgári jogi alapú, hanem a teljes pénzkölcsön-nyújtási tevékenység közjogi megítéléséről van szó. Nem vitásan rövid időn belül - két év alatt - került sor összesen 13 kamatkikötést tartalmazó kölcsönszerződés megkötésére. Az „előre, egyedileg meg nem határozottság” körében irrelevánsnak nevezte, hogy a felperes barátoknak, ismerősöknek nyújtott-e kölcsönt. Fővárosi Ítéltáblai döntésekre utalva (4.Kf.27.286/2011/4. és 4.Kf.27.691/2008/5.) rögzítette, hogy egyedileg, előre meghatározott ügyletnek csak az tekinthető, amelynek tényleges célja nem illeszkedik az akár engedéllyel, akár anélkül folytatott rendszeres pénzügyi tevékenységbe. Hangsúlyozta, hogy a kölcsönök tényleges célja illeszkedett a felperes rendszeres pénzügyi tevékenységébe.

Az elsőfokú bíróság alapeljárásban hozott ítélete

- [8] Az elsőfokú bíróság a jelenlegi (megismételt) eljárást megelőző eljárásában a 106.K.700.836/2018/18. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította.

A Kúria végzése

- [9] A felperes fellebbezése folytán eljárta Kúria a 2019. szeptember 26. napján kelt Kf.I.35.327/2019/9. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolása - egyebek között - tartalmazta, hogy elmaradt a gazdasági társaság tulajdonosának és ügyvezetőjének pozíciójára, státuszára vonatkozó kereseti hivatkozások vizsgálata. Az új eljárásra nézve előírta, hogy újólag állást kell foglalni az üzletszerűségnek a Hpt. 6. § (1) bekezdés 116. pontja szerinti mindhárom eleméről, ezúttal részletes indokát adva annak, hogy a gazdasági társaságok tulajdonosai és ügyvezetői esetében miért igen, vagy miért nem állapíthatók meg annak feltételei.

A megismételt eljárásban hozott elsőfokú ítélet

- [10] Az új eljárásban az elsőfokú bíróság a 2020. január 29. napján kelt 106.K.700.476/2019/9. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. A megismételt eljárásban előterjesztett, a-vel kapcsolatos eljárás iratainak beszerzésére irányuló felperesi bizonyítási indítványt mellőzte, hivatkozással a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (3) bekezdésére, valamint arra, hogy a perben nem az alperes gyakorlatát vizsgálja. Kiemelte, hogy a Kúria iránymutatása alapján az új eljárásban azt vizsgálta, hogy a felperesi ügyvezetővel, a tulajdonossal kapcsolatos perbeli ügyletek tekintetében megállapíthatók-e az üzletszerűség elemei; a további kölcsönök vonatkozásában hangsúlyozta, hogy a korábbi ítéletben tett megállapításait fenntartja és megismétli, vagyis az üzletszerűség mindhárom fogalmi elemének megvalósulását megállapíthatónak tartotta.
- [11] Indokolása szerint, amennyiben ellenérték (jelen esetben kamat) kikötése megtörtént, úgy a nyereségszerzési célzat vizsgálata szükségtelen, azaz az ellenérték és a célzat vagylagos feltételek. Úgy ítélte meg, hogy emiatt a felperes segítő szándékra vonatkozó, a tulajdonossal és az ügyvezetővel kapcsolatos érvelésének jelentősége nincs. A „rendszeresség” körében kiemelte, hogy évi egy-két ügylet megkötése is már a rendszeresség megállapíthatóságához vezet, erre vonatkozóan

a Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.691/2008/5. számú, 4.Kf.27.286/2011/4. számú határozatait hívta fel. Álláspontja az volt, hogy a tulajdonosnak, ügyvezetőnek nyújtott kölcsön is - a Hpt. 6. § (5) bekezdésében felsorolt ügyletekre figyelemmel - a Hpt. hatálya alá eső pénzkölcsönnek minősül; a rendszerességet csak valamennyi - az alperes által megállapított jogsértés körébe eső - ügylet együttes figyelembevételével lehet vizsgálni. Az „előre egyedileg meg nem határozottság” vonatkozásában kiemelte, hogy a kiforrott joggyakorlat értelmében (Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.286/2011/4., 4.Kf.27.691/2008/5.) nincs jelentősége annak, hogy a barátoknak, családtagoknak történik a kölcsön nyújtása, a kölcsönnyújtó tevékenységének minősítésére ez nem hat ki. Mindezek okszerűen igazak a tulajdonosnak, ügyvezetőnek nyújtott pénzkölcsönökre is. Indokolása szerint amennyiben tehát a tényleges cél illeszkedik az akár engedéllyel, akár anélkül folytatott rendszeres pénzügyi tevékenységbe, úgy a harmadik fogalmi feltétel is megvalósul. E vonatkozásban hangsúlyozta, hogy a felperes esetében ezek az ügyletek jelentik lényegében magát a rendszeres pénzügyi tevékenységet, hiszen a kamatbevétel a 2017. évi nettó árbevételhez viszonyítottnak 2888,89%, míg 2016 évben nettó árbevétele a felperesnek nem volt; ezen nem változtat az, hogy a felperesnek 2016 évben volt egy nagyobb összegű - pénzügyi műveletből származó - bevétele is, hiszen az értelemszerűen nem minősül rendszeresnek. Végül rögzítette, hogy egy gazdasági társaság által az adóssal (legyen az akár az ügyvezető vagy tulajdonos) kötött megállapodás magánjogi értelemben hitel-, illetőleg kölcsönszerződés. Ez lehet Hpt. szerinti, engedélyhez kötött tevékenység vagy azon kívül eső magánjogi ügylet. Az alperes által jogsértőnek minősített felperesi ügyletek nem tartoznak a kivételi körbe, vagyis a Hpt. 6. § (5) bekezdésében nevesített ügyletek körébe, ezért a Hpt. szerint pénzkölcsönnek minősülnek, tekintet nélkül arra, hogy azt a felperes a tulajdonosának vagy ügyvezetőjének nyújtotta.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

- [12] A felperes a fellebbezésében kérte elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra, az eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az ítélet megváltoztatásával kérte, hogy a keresetnek megfelelően döntsön a Kúria.
- [13] Az elsődleges fellebbezési kérelmének indokai közt eljárási jogszabálysértésre hivatkozott, kiemelve, hogy az alperes az eljárásában nem tárta fel megfelelően a tényállást, így nem vizsgálta a kölcsönügyletek tényleges célját, az egyes kölcsönszerződések létrejöttének és feltételei kialakításának körülményeit (ki volt a kezdeményező fél - a felperes vagy a kölcsönvevők -, ki indítványozta a kamat kikötését - a felperes vagy a kölcsönvevők-, kik és milyen körülményekre tekintettel határozták meg a kamat mértékét stb.). Ennek okán a Kp. 79. § (1) bekezdésének (tényállás valóságának bizonyítása) lett volna helye. Ezek elmaradása miatt a tényállás továbbra is feltáratlan maradt.
- [14] Ebben a vonatkozásban a felperes által a tulajdonosának és az ügyvezetőjének adott kölcsönöket emelte ki és egyrészt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a.....-vel kapcsolatos eljárás iratainak beszerzésére irányuló indítvány mellőzésével elzárta attól, hogy bizonyítsa: az alperes az esetében eltérő mércét alkalmazott-e, más jogértelmezést végzett-e, mint más jogalanynál folytatott vizsgálat alapján, amelyben szintén a tulajdonosoknak adott kölcsön volt az eljárás tárgya. Holott az alperesnek kötelezettsége a törvény előtti egyenlőség és egyenlő elbírálás elvének megfelelően eljárni. Másrészt az elsőfokú bíróság az indokolásában is jogsértően járt el, mert úgy végezte el a jogi értékelést a tulajdonosnak, ügyvezetőnek adott kölcsön megítélése kapcsán, hogy automatikusan megismételte ugyanazon jogi érveit, amelyeket a többi kölcsönügylet esetében tett. Érvelése e körben önmagába hajlik vissza.
- [15] Az alperes és az elsőfokú bíróság jogértelmezése továbbá nem felel meg az Alaptörvény 28. cikkben foglaltaknak.

- [16] Anyagi jogi szempontból is vitatta az elsőfokú bíróság megállapításait. Valamennyi, az ügyben érintett kölcsönügylet kapcsán kifejtette a - korábban is már hivatkozott - kölcsönnevek alapján csoportosítva a részletes álláspontját: zárt személyi kör számára, bankszerű jelleg nélkül való pénzkölcsön-folyósításnak minősülnek, ezért ezek a kölcsönszerződések is egyedileg meghatározott ügyletek, amelyek nyújtása emiatt nem tekinthető a Hpt. 6. § (1) bekezdés 116. pontja szerint üzletszerűnek.
- [17] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperesnek a másodfokú perkölségében való marasztalását. Álláspontja szerint az ítélet nem sértette a Kp. 79. § (1) bekezdésében írtakat, mert a felperes nem valószínűsítette (nem is állította) az alperesi tényállás valótlanosságát vagy iratellenességét, az általa megjelöltek a tényállás hiányosságát nem alapozzák meg. A-vel kapcsolatos bizonyítási indítvány mellőzése kapcsán rögzítette, hogy az elsőfokú ítélet megalapozottan mondta ki, hogy nem az alperes gyakorlatát vizsgálja. Fenntartotta álláspontját az üzletszerűség kritériumainak megvalósulása kapcsán is.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [18] A fellebbezés - az alábbiak szerint - alapos.
- [19] A Kúria előjáróban a közigazgatási jogvita, a közigazgatási per szerepére kíván rámutatni, mely szerint a közigazgatási jogvitában a közigazgatási cselekmény, jelen esetben az alperesi határozat jogszerűségéről kell dönten. Általánosságban nézve a kereseti kérelem ehhez igazodóan igényt fejez ki arra, hogy a felperes által sérelmezett közigazgatási döntés törvényességéről a peres eljárásban a bíróság állást foglaljon a keresetben rögzítettek mentén. A felperes a közigazgatási tevékenység jogszerűtlenségére mind anyagi jogi, mind eljárásjogi szempontból hivatkozhat. Ennek megfelelően a bíróság eljárása a jogszerűségi vizsgálat keretében átfoghatja az anyagi jogi és az eljárásjogi hivatkozásokat, de ennek előfeltétele van: csak akkor dönthet az anyagi jogi megfeleléség kérdésében, ha a közigazgatási cselekmény alkalmas a bírósági felülvizsgálatra.
- [20] Elsődlegesen ezért a közigazgatási jogvitában azt kell megállapítani, hogy a fenti, érdemi felülvizsgálatra alkalmasság fennáll-e a keresettel támadott döntés tekintetében. Ebben a kérdésben a Kp. több olyan esetkört is tartalmaz a 92. § (1) bekezdés a) pontjában, amelyek esetén az érdemi felülvizsgálatra való alkalmatlanságot hivatalból figyelembe veendő okok alapíthatják meg: ilyen a semmisség, a jogszabályban meghatározott okból származó érvénytelenség vagy a nemlétező közigazgatási cselekmény (nemlétezés megállapítására vezető lényegi alaki hiányosság). Ezekről el kell választani azt a szempontot, - amit a bíróság ugyan a kereseti kérelem korlátai között eljárva szemlélhet, de - amelynek mentén vizsgálható és megállapítható, hogy olyan lényegi eljárási szabályszegéssel okozott jogsérelem történt-e a közigazgatási eljárásban, amely a perben nem orvosolható. Perben nem orvosolható, lényegi eljárási jogszabálysértés esetén is fennállhat tehát az a helyzet, hogy a közigazgatási cselekmény nem alkalmas az érdemi bírósági felülvizsgálatra.
- [21] A közigazgatási jogvitában ezért először a bíróságnak a fentiekről kell meggyőződnie; hivatalból vizsgálandó ok hiányában a kereseti kérelem keretei között eljárva kell megnéznie, hogy fennállnak-e az állított lényegi eljárási szabályszegések, amennyiben igen, úgy az általuk okozott jogsérelem a perben orvosolható-e vagy sem. Az eljárás lényeges szabályainak megszegése nem általános jelleggel, hanem az adott ügy tekintetében, annak az egyedi sajátosságaira figyelemmel állapítható meg, annak mentén, hogy a szabályszegés az ügy érdemére lényegesen kihatott-e vagy sem. A perben hozandó ítélet irányultsága is ettől függ.
- [22] A Kúria álláspontja szerint a jelen esetben az elsőfokú bíróság a vizsgálatát teljeskörűen nem ezen szempont alapján végezte el; nem észlelte az alperesi határozatnak az indokolást és a jogi minősítést érintő - alább részletezett - hiányosságait, és ezáltal érdemben, anyagi jogi vonatkozásban állást foglalt a közigazgatási jogvitában. Az anyagi jogi kérdésben való szükségszerű bírósági döntéshozatal ugyanakkor nem következett a megismételt bírósági eljárásra adott kúriai

iránymutatásból sem. A Kúria a Kf.I.35.327/2019/9. számú végzésének [19] és [23] bekezdéseiben a kereseti kérelmek maradéktalanul történő kimerítése hiányát róta fel az elsőfokú bíróságnak és az indokolás e körben való elmaradását. Iránymutatását azonban nem lehet szűkítően értelmezni, mert az újra nyitotta annak a kérdését, hogy az üzletszerűségnek a Hpt. 6. § (1) bekezdés 116. pontja szerinti mindhárom eleméről állást kellett foglalni, indokolva, hogy (általában) a gazdasági társaságok tulajdonosai és ügyvezetői esetében miért igen, vagy miért nem állapíthatók meg az üzletszerűség feltételei. Ez következik a Kúria végzéséből, amikor is a gazdasági társaság tulajdonosa pozíciója illetve az ügyvezető státusza megfogalmazást használja, [20] - [21] pontok. Hangsúlyozandó azonban, hogy a Kúria a végzésében azt nem írta elő, hogy e kérdéskört az elsőfokú bíróság miként vizsgálja, csak azt, hogy az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmekről nem hallgathat.

[23] A megismételt eljárásban is az elsőfokú bíróságnak az alperesi határozatból, az abban feltártakból, az ott megfogalmazott jogi minősítésből kellett kiindulnia és figyelemmel kellett lennie a Kúria iránymutatására. Az iránymutatás tehát általánosan fogalmazott, nem a konkrét felperesi gazdasági társaság egyedüli tulajdonosa, és ügyvezetője kapcsán mondta ki az üzletszerűség feltételei fennállásának vizsgálatát, hanem általában az ilyen jogviszonyokra világított rá. Ebből az aspektusból nézve az alperesi döntést az elsőfokú bíróságnak szükségszerűen fel kellett volna ismernie, hogy az alperesi határozat ezen jogviszonyok esetében - az üzletszerűség megvalósulása tekintetében - a többi kölcsöntől elkülönített, egyediesített minősítést, állásfoglalást teljesen mellőzi, csak e jogviszonyok léteire mutat rá (alperesi határozat 7. oldal I.1.2. pont). Ez elkerülte az elsőfokú bíróság figyelmét; a megismételt eljárásban az alapeljárásban hozott ítélete megállapításait és annak indokait fenntartotta, azokat újból szerepeltette az új eljárásban hozott ítéletében, és maga (lényegében elsőként) elvégezte a felperes tulajdonosának és az ügyvezetőjének adott kölcsönök jogi minősítését is. Márpedig az új eljárásra adott iránymutatás erre nem kötelezte, az a megismételt eljárásra meghagyta az elsőfokú bíróság szabad mozgásterét.

[24] A Kúria megítélése szerint az elsőfokú bíróság nem észlelte az alperesi határozat további hiányosságait: azt a körülményt, hogy a döntéshez releváns tényeknek a jogszabályi előíráshoz, vagyis az üzletszerűség fogalmi elemeihez történő összevetése hiányos volt, ezáltal az alperes jogi következtetései, illetve a jogi minősítés megalapozása vonatkozásában nem tett eleget maradéktalanul az indokolási kötelezettségének. Ezen eljárási hibákat az elsőfokú bíróság nem azonosította és nem is értékelte. Elkerülte továbbá a figyelmét az, hogy az alperes a határozat hiányosságait lényegében a védiratában kívánta pótolni.

[25] A Kúria a fenti megállapításait a következőkre alapozta. Az alperesi határozatban is hivatkozott, a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB törvény) - 2017. december 31. napjáig hatályban lévő - 46. §-ában foglaltak szerint az MNB hatósági eljárásaira a 2017. december 31. napjáig hatályos közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit az MNB törvényben és az MNB törvény 46. §-ában meghatározott egyéb jogszabályokban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni. Az alperes a határozatban ennek megfelelően hivatkozott a Ket. 50. § (1) bekezdésére, a tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségére. Az alperes, mint közigazgatási szerv feladatához azonban nemcsak a releváns tények megállapításának kötelezettsége és az adott tényállás bizonyítása tartozik, hanem ettől elválaszthatatlan a hatóság indokolási kötelezettsége, melyet a vizsgált ügyben az adott időszakban a Ket. 72. §-a írt elő. Az indokolás a hatóság határozatának elengedhetetlen része, az indokolási kötelezettség mikénti teljesítésétől függ a döntés meggyőző ereje. Garanciális jelentősége van, mert kizárólag az indokolás révén biztosított az alapul fekvő közigazgatási cselekmény jogszerűségének az ellenőrzése mind az ügyfél, mind pedig - a közigazgatási cselekmény megtámadása esetén - a közigazgatási bíróság részéről.

[26] A perbeli esetben az megállapítható a határozatból, hogy az alperes először összefoglalóan ismertette a tényállást, megjelenítette az egyes bizonyítékokat, ezek között egyebek mellett a

bejelentést, az ügyfél által adott tájékoztatásokat, adatszolgáltatást, más szervektől, illetve banktól kapott információkat; táblázatba foglalta - a számára releváns adatok kiemelésével - a felperes által 9 személlyel megkötött kölcsönszerződések és szerződésmódosítások elemeit. E releváns tények vonatkozásában a táblázat kölcsönvevő személyenként és szerződésenként tartalmazta az alperes által lényegesnek tartott adatokat, de a továbbiakban a határozat indokolása a jogi minősítés tekintetében az egyediesítést már nem jelenítette meg. A kölcsönvevő személyenkénti bontást csak a Hpt. pénzkölcsön-nyújtás fogalma köré vázolt csoportosítás jelentette, az alperes a jogvita lényegét jelentő üzletszerűség fogalma, kérdése tekintetében a szerződéseket és szerződésmódosításokat az ügy egyedi körülményeit illetően nem elemezte. A pénzkölcsön-nyújtás fogalma körében jegyezte tehát csak meg az alperes a határozatban, hogy az ügyletek nem merítették ki a Hpt. 6. § (5) bekezdésében írt felsorolást, vagyis a kivétel szabály egyetlen pontját sem, mert a felperessel az érintett személyek nem álltak jogviszonyban és a felperesi saját vezető tisztségviselő, illetve egyedüli tulajdonos részére nyújtott kölcsön sem esik a kivételi szabály alá. Ezt az előadását az alperes a perben megismételte és úgy is fogalmazott, hogy a pénzkölcsön-nyújtás szolgáltatás megállapíthatósága alól nem képez kivételt egyetlen ügylet sem, így a felperesi ügyvezetőnek, illetve egyedüli tulajdonosnak biztosított kölcsönnyújtás sem. Ezzel szemben azonban a jogvita lényegét nem a pénzkölcsön nyújtás megvalósulása, hanem annak üzletszerű végzése, ennek megállapíthatósága jelentette. E körben az alperesi határozat azonban az indokolásában - az üzletszerűség fogalmi elemeinek egyenkénti vizsgálatánál - az ügyletekre nézve egyediesítést egyáltalán nem tartalmazott, és ennek elmaradása okát sem fejtette ki a döntés. Azt csak a védiratában vezette le az alperes részletesebben, hogy az üzletszerűség fogalmi elemeinek megvalósulását milyen keretek között - és pontosan melyik elemet, mely releváns tények alapján - találta megállapíthatónak.

[27] Rögzíti a Kúria, hogy az alperesi határozatban az üzletszerű tevékenység három elemét azonosította az alperes oly módon, hogy úgy foglalt állást, hogy azok csak együtt, egymásra tekintettel értelmezhetők. Az első elem „az ellenérték fejében nyereség-, illetve vagyonszerzés végett” fordulat vonatkozásában az általa megállapított tények ismertetésével és azok jogszabályi definícióra vetítésével egy saját maga által alkotott értékelést mutatott be. A további két definíciós elem - a „rendszeresség”, valamint az „előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló” fordulat - tekintetében azonban az indokolása oly módon hiányos, hogy elmaradt az egyes fogalmak kibontása, és az adott tényállás konkrét elemeire vonatkozó, az alperes által tett értékelés, értelmezés bemutatása. A „rendszeresség” kapcsán az alperes kizárólag a Fővárosi Törvényszék eseti döntésének kivonatát ismertetette („már az éveken keresztül ismétlődő 3-4 eset is alkalmas a rendszeresség megállapítására, ha azonos rendeltetésű szerződésekről van szó”). Emellett azonban a határozatában egyáltalán nem szerepeltette, hogy ezt a meghatározást mennyiben, milyen okból tartja alkalmazhatónak a feltárt ügyletekre, azokat csoportosítva vagy más keretek között kívánta-e értékelni a „rendszeresség” szempontjából. Ennek bemutatása csak az alperesi védiratban történt meg, amelyben azt emelte ki az alperes, hogy *nem egyedi jogviszonyok polgári jogi alapú, hanem a teljes pénzkölcsön-nyújtási tevékenység közjogi megítéléséről van szó.*

[28] Az alperes kizárólag a védiratban hangsúlyozta továbbá - a „rendszeresség” körében - az adott tevékenység ismétlődő jellegét és mintegy saját értékelésként azt, hogy a viszonylag rövid időn belül 2 év alatt megkötött összesen 13 kamatkikötést tartalmazó kölcsönszerződés esetében ennek az ismétlődő jellegnek van jelentősége.

[29] A Kúria megállapítása szerint az „előre egyedileg meg nem határozott ügyletek kötésére irányuló” tevékenység szempontjából a határozat ugyancsak nem szerepeltetett az ügy releváns tényeire vonatkoztatott jogértelmezést. Röviden összefoglalta ennek a fogalmi elemnek a lényegét: „előre egyedileg meghatározottnak akkor tekinthetők az ügyletek, ha a megkötendő ügyletek egyenként, egyedileg azonosítható módon, minden tekintetben - például az ügylet tárgya, értéke, jellemzői, az ügyleteket megkötő felek személye, a teljesítés feltételei - előre meghatározottak” (alperesi

határozat 11. oldal II. (iii) pont). Azt az alperesi döntés ugyanakkor nem magyarázta, hogy ez az összefoglalás pontosan milyen következtetés levonására alkalmas a jelen ügyben, és a táblázatban is megjelenített kölcsönszerződések és módosítások mely elemei alapján minősítette akként az ügyleteket, hogy azok előre egyedileg meg nem határozottak. Nem adta indokát az alperes a határozatban, hogy figyelemmel a felsorolt szempontokra is, a kölcsönszerződések, illetve szerződésmódosítások milyen elemei azok, amelyek kizárják az alperes álláspontja szerint, hogy teljesen egyedi, személyre szabott, egyenként behatárolható ügyletekről van szó. Ehhez képest az alperesi védíratban már az a kiegészítés jelent meg, mely oly módon magyarázta az „előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló” fordulatot, hogy: „egyedileg előre meghatározott ügyletnek csak az tekinthető, amelynek tényleges célja nem illeszkedik az akár engedéllyel, akár anélkül folytatott rendszeres pénzügyi tevékenységbe”.

[30] Emellett az alperesi határozat az ügyletek száma, volumene kapcsán rögzítette azt, hogy mindez nem volt előre meghatározott, ugyanakkor a védíratában az alperes már úgy fogalmazott, hogy az adósokkal kötött ügyletek jelentették magát a pénzügyi tevékenységet a felperes esetében. Nem derült ki tehát a határozatból, hogy az alperes e körben csak mintegy „sorozatra” tekint az ügyletekre, vagy a kölcsönszerződések, illetve szerződésmódosítások egyenként történő áttekintésével adta meg jogi értékelését. Különös figyelemmel arra, hogy az alperes előtti eljárásban már rendelkezésre állt a felperes ügyvezetőjének adatszolgáltatása, az abban foglalt nyilatkozat, amelyben a törvényes képviselő a barátok, ismerősök, rokonok mint kölcsönvevők kapcsán adta elő, hogy e személyek fizetési gondjaik megoldása érdekében fordultak a felpereshez. Ennek a nyilatkozatnak az értékelése is elmaradt az alperesi határozatban, kizárólag a védíratában adta annak magyarázatát az alperes, hogy mivel a kölcsön nyújtása rendszeres volt, a felperestől kölcsönben részesülők meghatározásánál irreleváns, hogy azok a felperes ismerősei, barátai, vagy sem. Ugyancsak a védíratban jelent meg az a saját minősítése az alperesnek, hogy a barátok, rokonok köre vonatkozásában - az üzletszerűség tekintetében - nem tartalmaz semmilyen kivételt a Hpt. A határozat a baráti, családi viszonyok kapcsán kizárólag csak bírósági eseti döntésre utalt, (mely általánosan fogalmazott úgy, hogy a baráti kör önmagában nem feleltethető meg az előre egyedileg meghatározottság kritériumának), de az alperes saját értékelését a tényállásra vonatkoztatva nem tartalmazta.

[31] A határozatban továbbá a jogi minősítés kapcsán összefoglalóan az alperes utalt arra, hogy az üzletszerűség Hpt.-beli három fogalmi elemének szoros kapcsolata, azok egymásra tekintettel történő minősítése ellenére is az az álláspontja, hogy a „rendszeresség” mellett „az ügyletek előre egyedileg meghatározatlansága” járulékos, magyarázó jellegű definíciós elem (amennyiben az ellenérték fejében kifejtett gazdasági tevékenység fordulat is megvalósul), ugyanakkor ennek jogi minősítése, értékelésre is kiható összekapcsolása csak a védíratban jelent meg. Az alperesi határozat 11. oldalának (iii) pontjában ilyen minősítés nem szerepelt.

[32] Mindezek alapján a Kúria a fellebbezésben foglalt korlátokra tekintettel elvégzett felülbírálat kapcsán arra a megállapításra jutott, hogy az elsőfokú bíróság nem észlelte, hogy az alperes részletes, teljeskörű, a konkrét tényeknek az adott jogszabályhelyre vetítésével és a jogi minősítés kellő kibontásával adós maradt és így az alperes az indokolási kötelezettségét megsértette, amely jogi indokolásbeli hiányosságot a perben a védíratával kívánt orvosolni, a jogi minősítésre kiható további és részletesebb megállapításokat tenni. A bírói gyakorlat ugyanakkor egyértelmű abban a tekintetben, hogy az alperes a védíratával nem pótolhatja a határozata hiányosságait, azt nem egészítheti ki, a perben erre már nincs jogi lehetősége. A KGD.2012.176 számú eseti döntésben is kimondta a Kúria, hogy az érdemi döntés jogalapja az ellenkérelemben nem változtatható meg. Továbbá a BH.2016.189 számon közzétett eseti döntésben hangsúlyozta a Kúria: „a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló per tárgya (...) maga a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat, a perben eljáró bíróságnak ezen határozat jogszerűsége kérdésében kell ugyanis a vizsgálatát - a felperesi kereseti kérelem korlátai közt - lefolytatnia. A közigazgatási határozat

tartalma pedig a közigazgatási per alatt nem egészíthető ki, a bíróság a hiányzó indokokat jogszerűen nem pótolhatja." A jelen perben is kiemeli a Kúria, hogy a bíróságnak ugyan a Kp. 2. § (1) bekezdése alapján a hatékony jogvédelmet biztosítani kell, azonban ez nem jelentheti azt, hogy a bíróságnak kell elvégeznie azokat a feladatokat a jogi minősítés terén, amelyeket az alperes a határozatában elmulasztott. Az alperes a konkrét tényállásból levont jogi következtetései határozata indokolásában való megjelenítésével nem maradhat adós; nem lehet elvárás, hogy azokban a kérdésekben, amelyekben az alperes - ezen súlyos eljárási hiba miatt - nem döntött, a részletes jogi minősítést a bíróság végezze el elsőként a határozat felülvizsgálatára irányuló peres eljárásban.

[33] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy az alperes megelőző eljárásában olyan lényegi eljárási szabályszegés történt az indokolási kötelezettség megsértése okán, amely jogsérelmet okozott (tisztességes hatósági eljáráshoz való jog) és amely a közigazgatási perben nem orvosolható. A Kúria ezért az elsőfokú bíróság megismételt eljárásban hozott, és ennek észlelése hiányában jogszabálysértő ítéletét a Kp. 109. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és az alperesi határozatot - a közlésére visszamenőleges hatállyal - megsemmisítette, valamint az alperest új eljárásra kötelezte a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontja alapján, figyelemmel a Kp. 89. § (1) bekezdés a) és b) pontjaira. Tekintettel arra, hogy a Kúria eljárásjogi alapon hozta meg döntését, a fellebbezés további hivatkozásaiival, amelyek az anyagi jog alapján támadták az elsőfokú bíróság ítéletét, nem foglalkozhatott. Ebből következően - mivel anyagi jogi, bizonyítási kérdést érint - a iratanyagának beszerzésére vonatkozó bizonyítási indítvány elsőfokú bíróság általi mellőzését, és az erre vonatkozó fellebbezési érvelést sem vizsgálhatta.

[34] Az új eljárás elrendelésére tehát az indokolási kötelezettség részbeni elmulasztásának kiküszöbölése érdekében került sor, mert ennek hiányában az alperesi határozat a bírósági felülvizsgálatra nem volt alkalmas. Ennél fogva a bíróság a perbe vitt igényről érdemben még nem dönthetett. A KGD.2012.154 számon közzétett eseti döntésben is hangsúlyozta a Kúria, hogy „a közigazgatási határozat hatályon kívül helyezése és a hatóság új eljárásra kötelezése esetén a bíróságnak az ügy érdemére tartozó kérdésben mellőzni kell az állásfoglalást.” Az új eljárásban az alperesnek a döntését részletesen indokolnia kell. Amennyiben az üzletszerűség fogalmi elemei megállapíthatósága mellett dönt, akkor a definíció egyes fordulatai, de különösen a „rendszeresség”, és az „előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló” fordulat tekintetében a jogszabályhely és a konkrét tények alapján saját értékelést és indokot kell adnia arra, hogy milyen tények alapján, milyen okból jutott az egyes definíciós elemek kapcsán az adott jogi következtetésre. Egyértelmű indokát kell megjelölnie, hogy mely keretek között - csak összességében mintegy „sorozatként”, avagy egyedileg megvizsgálva a kölcsönszerződéseket és szerződésmódosításokat - teszi meg jogi minősítését, figyelemmel arra a korábbi megállapítására, hogy az egyes személyek, illetve szervezetek - az ügyvezető és a felperes egyedi tulajdonosa kivételével - nem álltak jogviszonyban a felperessel. Az üzletszerűség megvalósulása szempontjából a felperessel jogviszonyban állók, illetve a vele jogviszonyban nem állók minősítése kapcsán magyarázatát kell adnia, hogy milyen álláspontra jutott és milyen indokok alapján.

Záró rész

[35] A Kúria a fellebbezést a Kp. 107. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

[36] A felperes fellebbezése eredményes volt, és azzal, hogy a Kúria az alperesi határozat megsemmisítésére és az alperes új eljárásra kötelezésére irányuló kereseti kérelemnek helyt adott, a felperes pernyertes lett. A Kúria az alperest kötelezte ezért a felperes perköltségének megfizetésére a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 83. § (1) bekezdése alapján, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és 3. § (5) bekezdése szerint, figyelemmel arra is, hogy a felperes a Pp. 81. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelően a perköltséget felszámította (elsőfokú

eljárások 650.000 forint és 100.000 forint + áfa, a fellebbezési eljárás 325.000 forint + áfa), a perköltség felszámítására szolgáló költségjegyzékről szóló 31/2017. (XII. 27.) IM rendeletben meghatározott költségjegyzéket előterjesztette. A bíróság a perköltség megítélésénél figyelemmel volt a Kúria megelőző fellebbezési eljárásban hozott végzésében megállapított, a másodfokú eljárásban felmerült perköltség összegére (50.000 forint) is, továbbá az elsőfokon, illetve az új eljárásban első- és másodfokon kifejtett munka mennyiségére és színvonalára, amellyel arányban állónak találta a felperes által felszámított összeget, az áfa megállapítása nélkül, mely nem része a bíróság által megítélt perköltségnek.

[37] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 62. § (1) bekezdés h) pontja szerinti tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt kereseti illetéket és fellebbezési illetéket az állam viseli figyelemmel az alperesnek az Itv. 5. § (1) bekezdés i) pontja szerinti személyes illetékmentességére, tekintettel a Pp. 102. § (6) bekezdésére is.

[38] A Kúria ítélete ellen a fellebbezést a Kp. 99. § (1) bekezdése, a felülvizsgálatot a Kp. 116. § d) pontja kizárja.

Budapest, 2020. szeptember 28.

dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. a tanács elnöke,

Ságiné dr. Márkus Anett s.k. előadó bíró,

dr. Ócsai Beatrix s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő